

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

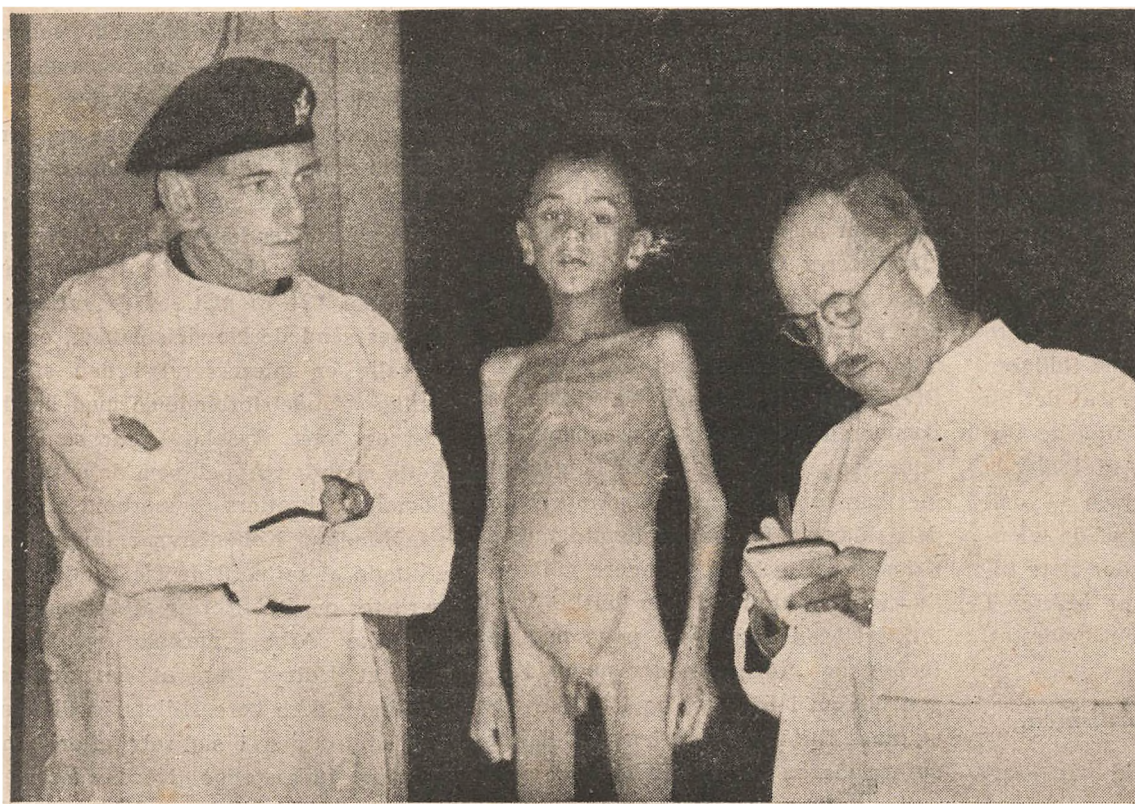
FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 43

Fredag den 8. Marts 1946

4. AARGANG

EUROPA SULTER

medens vi i Danmark har mere Mad, end vi kan orke at spise. Smaa Børn i de tidligere besatte Lande ser ud som BARNET paa dette Billede, og vi maa gøre alt, hvad vi kan for at komme dem til Hjælp. Danmark maa vise sin Vilje til at dulme Europas Lidelser og maa saa hurtigt som muligt formulere sit Tilbud til de udenlandske Myndigheder, der er ansvarlige for Levnetsmiddelfordelingen. Vi henviser iøvrigt til den ledende Artikel paa Side 6.

RUSSERNE'S INDSLAG I DEN NORDISKE DEBAT

Af Redaktør A. Rasten

Stockholm, Februar.

Nordismen er for Avor kommet under Principdebat i den svenske, norske og finske Presse. Og i den russiske med. Den danske Opinion har gennemgaaende kun i største Almindelighed og som Regel meget forsigtigt taget Stilling til Problemet, og den Bramsnæs'ske Form for praktisk Skandinavisme kan jo heller ikke siges at virke særlig animerende paa Lysten til at drøfte de mere konkrete Sider

af det nordiske Samarbejde. Alligevel vil det være betimeligt nu, da Opmærksomheden af mange Grunde er blevet særligt henledt paa Nordismen, at man ogsaa i Danmark forsøger at gøre sig den øjeblikkelige Stilling klart paa dette Omraade og prøver at finde frem til Klarhed over Formerne for det kommende nordiske Samarbejde.

De under og efter Krigen ændrede Forudsætninger for dette Samarbejdes

Karakter og Omfang har allerede givet sig mange Udslag i den offentlige Debat, specielt i Finland. Her er den venstreradikale Del af Pressen gaaet saa vidt som at undsige en hvilken som helst Form for nordisk Samarbejde. Man bygger i det væsentlige paa samme Argumenter, som den kendte russiske Skribent Pavel Rysakov i nogle bemærkelsesværdige Artikler har gjort gældende i »Pravda«, og ifølge hvilke den nordiske Samarbejdstendens, der baade under Krigen og i den seneste Tid har manifesteret sig i Sverige, skulde rumme Tanken om en antirussisk politisk Blokdannelse. Nu er det i denne Forbindelse naturligt at erindre — uden at dette behøver at tages som en Hentydning til de venstreradikale Synspunkter i Finland —, at den finske Norden-Politik i højeste Grad har været præget af de skiftende Konjunkturer i Landets udenrigspoli-

tiske Orientering. Det er ikke saa længe siden, den nordiske Militærunion var en særdeles bevidst Stræben i finsk Politik. Det er noget længere siden, men ikke helt glemt, at Finlands Statsledelse og store Dele af Opinionen vendte sig lige saa bevidst bort fra den nordiske Orientering og i Stedet forsøgte at virkeliggøre Tanken om en Østpagt med Warszawa som Hovedstøttepunkt. Om dennes antirusiske Karakter var der ingen Tvivl. Der ligger en ejendommelig Ironi i den Omstændighed, at det er denne Allianceplans mest konsekvente Modstandere, der nu har overtaget Rollen som Bekæmpere af den nordiske Orientering, om end af ganske andre og mere realitetsprægede Motiver end tidligere Tidens Højreretninger. Og i at det nu er disse, som udtaler de varmeste Ønsker om en Genoplivelse af Finlands Tilnærmelse til Skandinavien — om end i en mere moderat og af de udenrigspolitiske Omstændigheder mere tilpasset Form, som helt har afskrevet Tanken om den nordiske Forbundsstat.

Russiske Angreb paa Nordismen.

Hvad der i særlig Grad har gjort Diskussionen om Nordismen levende i den svenske og finske Presse, er de Angreb, som fra russisk Side har været rettet mod Nordismen specielt gennem Rysakovs Artikler i »Pravda«. Naar disse Angreb, der ikke mindst gælder den af de skandinaviske Fagbevægelser drøftede Tanke om et fælles nordisk Arbejdsmarked, har haft en saa skarp Karakter, skyldes det visse Omstændigheder i Sverige, som man maa have i Erindring ved Be-

dømmelsen af den russiske Indstilling. En af disse Omstændigheder er fhv. Udenrigsminister Günthers Tale paa Sveriges Flaades Dag den 4. Maj 1945, en Tale, til hvilken Rysakov stadig vender tilbage, naar han argumenterer imod Nordismen. Günther gjorde sig i denne Tale til uforbeholden Tilhænger af et nordisk Samarbejde i dettes mest vidtgaaende Former, d. v. s. med Genoplivelse af Tanken om en fælles skandinavisk Udenrigs- og Militærpolitik. Hvilket Indtryk denne Tale gjorde i Moskva, er let at forestille sig, naar man ved, at Sovjetunionen identificerer Günther med de Træk i den svenske Neutralitetspolitik, som under Krigen har haft Brod mod Rusland: Transiteringen af Engelbrecht-Divisionen via Sverige til Finland i Sommeren 1941, Günthers aabent udtalte Sympati for de finske Krigsmaal (der kan suppleres med Günthers Sympatierklæring for de nu dømte finske Krigsansvarlige) og, længere tilbage, Sveriges Holdning i den finske Vinterkrig. Man kan ogsaa pege paa de Indlæg og Brochurer, der under Krigen udkom i Sverige, og i hvilke adskillige Forfattere næsten i Detaljer udformede en nordisk Enhedsstat med fælles Parlament. Det er da ogsaa paa-faldende, at Rysakov med særlig Vægt understreger den ledende Rolle, som Sverige efter hans Opfattelse vilde komme til at indtage i et saadant vidtgaaende Samarbejde, og naar til det Resultat, at de svenske Talsmænd for baade skandinavisk Samarbejde i Almindelighed og nordisk Arbejdsmarked i Særdeleshed lader sig lede af andre Motiver end dem, der er kommet paa Bordet.

Norden som Ekspansionsomraade for den svenske Industri.

»Nynordismen«, skriver han, »er det nye Skærmbredt, bag hvilket det nordiske Samarbejdes Tilhængere ønsker at dølge deres gamle og af alle progressive Kræfter forkastede Bestræbelser.« Rysakov finder, at Planen om et internordisk Arbejdsmarked meget stærkt minder om »visse svenske Kredse« Ønsker om paa kunstig Vis at isolere den nordiske Zone og forvandle den til et Ekspansionsomraade for den svenske Industri. I denne Forbindelse minder han om, at den inter-skandinaviske Handel før Krigen kun udgjorde 12—15 pCt. af de nordiske Landes samlede Handelsomfang, og at de alle er interesseret i den størst mulige Handelsforbindelse med baade Øst og Vest. Rysakov gaar særlig i Rette med den Appel, som de nordiske Socialdemokratiets Samarbejdskomité paa Mødet i København i Januar besluttede at rette til de tre Landes Regeringer om Realisering af det omtalte nordiske Arbejdsmarked og finder heri et Udtryk for, at Samarbejds-komiteen ikke bare stiller sig til Raadighed for den i sig selv efter hans Mening forkastelige Nordisme, men ogsaa vil isolere de socialdemokratiske Arbejdere i Norden fra Arbejderorganisationerne i alle andre Lande. Særlig betænkeligt finder Rysakov det, at der blandt Nordismens Tilhængere i Sverige er givet Udtryk for, at ikke bare de nordiske Lande, men »maaske ogsaa et rekonstrueret Tyskland« kunde tilslutte sig den nordiske Enhed. Nynordismens reaktionære Natur er derfor fuldstændig aabenbar, kon-

(fortsættes Side 10)

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

HOVEDLEDELSE:

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.
Elias Bredsdorff,
Redaktør, cand. mag.
Chr. Christiansen,
Fagf. form., M. F., Aarhus
Kate Fleron,
Redaktør
Mogens Fog,
Professor, M. F.
Niels Foged,
Lektor, Odense
Børge Houmann,
Redaktør, M. F.

Ingeborg Højlt,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tandlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Teit Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Gelius Lund,
Rigedagsstenograf

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
cand. jur., M. F.

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Waldemar Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning bliver udsendt. Løssalgpris: 30 Øre

Fangerne, der blev slaaet ud

Af Overlæge E. Geert-Jørgensen

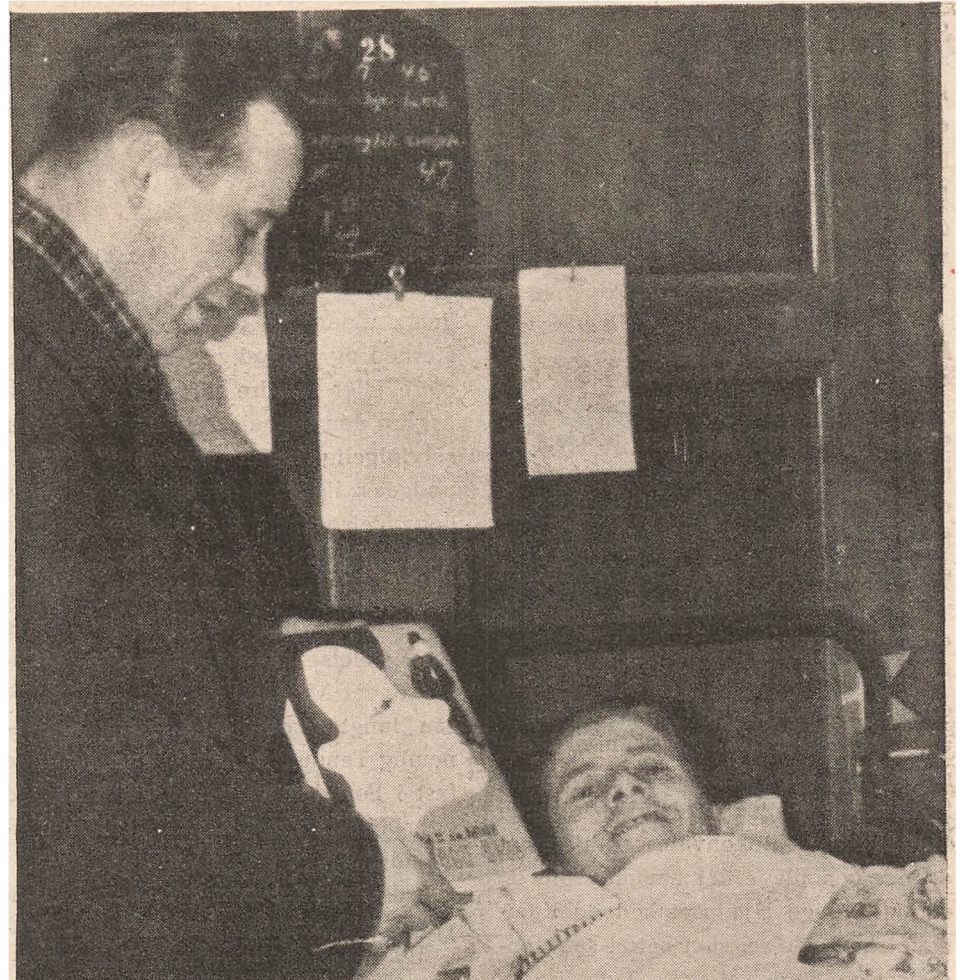
Nervelægen, Dr. Geert-Jørgensen, der er knyttet til Frihedstondens Rekreationshjem i Dronningmølle, fortæller om Reaktionen hos vore Frihedskæmpere, der er fysisk og psykisk medtagne af Besættelses-aarenes Arbejde og Fangenskab. Han understreger Værdien af, at de paa den helt rette Maade hjælpes fremad til en ny Tilværelse.

Efter Kapitulationen viste det sig ret snart, at mange af Modstandsbevægelsens aktive Folk efter Opholdet i tyske Fængsler og Koncentrationslejre eller efter, at de paa anden Maade havde været udsat for Tyskernes Voldsherredømme, vanskeligt kunde genvinde Kræfter og Livsmod, selvom deres Tilstand set ude fra maatte betegnes som tilfredsstillende.

Den legemlige Helbredstilstand var saa vidt genoprettet, at Hospitalsbehandling ikke mere var nødvendig, og de længtes ogsaa efter at komme tilbage til deres Hjem og Familie, som de havde maattet undvære og savne saa længe. De fleste drømte om og troede paa, at de snart kunde genoptage deres Arbejde, men det viste sig dog hurtigt, at de ikke kunde falde til Rø hjemme, hvor de følte sig fremmede og uden for, og naar det kom til Stykket, kunde de heller ikke altid samle sig sammen til at genoptage deres Plads i det arbejdende Samfund.

Da den graa Hveraag begyndte.

Hvis de prøvede paa at gaa i Gang med Arbejdet, maatte de ofte opgive det, Kræfterne slog ikke til, og de blev overfaldet af Modløshed og Nedtrykthed eller blev plaget af Irritabilitet og Overfølsomhed. De følte, at baade de selv og Omgivelserne var blevet forandrede, og ofte havde de ligefrem daarlig Samvittighed over, at de ikke kunde mobilisere den positive Følelse af Glæde og Befrielse, som de havde

drømt om, at de vilde opleve, hvis de nogensinde kom tilbage til deres Hjem og Arbejde.

Da Kapitulationsbegejstringen var forbi, og den graa Hverdag begyndte, var der ogsaa saa mange Ting, som de ikke kunde forstaa, og som de ikke kunde indstille sig paa. Det var ganske naturligt Problemer omkring Udrensningen, som optog dem, og som skuffede dem, og mange blev bitre og trak sig ligesom ind i sig selv og syntes, at de blev svigtet af deres Landsmænd, for hvis Frihed de havde kæmpet.

Sygeplejerske fik Ideen.

Det var Kendskabet til disse Menneskeskæbner, som gav Sygeplejerske Fru Ellen Børgesen Ideen til det Rekonvalescenthjem, som senere blev

aabnet paa »Klithotellet« i Dronningmølle. Fru Børgesen henvendte sig til Dr. H. Raaschou-Nielsen, som straks blev stærkt interesseret i Planen, og han fik Skibsreder Lauridsen og Frue til at stille Klithotellet vederlagsfrit til Raadighed og til at bekoste forskellige Reparationer og Forandringer for at gøre det vinterbeboeligt for Medlemmer af Modstandsbevægelsen. Med Støtte af »Centralkontoret for særlige Anliggender« lykkedes det ret hurtigt at faa Planen ført ud i Livet, og den 6. September 1945 blev de første Gæster modtaget, og 30 Kvinder og Mænd rykkede ind.

Formaalet med dette Arbejde var at hjælpe den enkelte til atter at indtræde i Samfundet efter den illegale Periode, der havde stillet saa store fysiske og psykiske Krav og ofte medført en

betydelig Forringelse af disse Menneskers social-økonomiske Position.

Naar Ideen til dette Arbejde straks vandt Bifald hos de interesserede, laa det sikkert i, at praktisk talt alle, der havde haft Forbindelse med Modstandsbevægelsens Folk, var klare over, at der maatte gøres noget for de »saarede« i Frihedskampen, og at det netop var af saa stor Betydning, at Genopbygningen kunde ske blandt Kammerater, der havde været udsat for den samme Belastning, og som derfor forstod hinandens Problemer og Vanskeligheder.

Ingen stive Reglementer.

Den anden grundlæggende Idé i dette Foretagende var den, at Gæsterne paa Rekonvalescenthjemmet skulde have Lejlighed til at falde til Ro og til at samle Kræfter og Livsmod under Forhold, der saa lidt som muligt skulde præges af stive Reglementer og Tvang, netop fordi de fleste havde levet under Vilkaar, hvor Tvangen og det, der var værre, var det dominerende. Endelig var det Meningen, at Mennesker af alle Samfundslag og med forskellig politisk Indstilling kunde samles paa Rekonvalescenthjemmet og der genopleve det Sammenhold og den gensidige Hjælpsomhed og Kammeratskabsfølelse, som betød saa uendelig meget i den illegale Tid.

Det var denne Tankegang, som var det bærende og det rigtige i den Idé, som Fru Børgesen havde faaet, og Erfaringen har vist, at hun havde Ret.

Den individuelle Behandling.

Det er først og fremmest Kammeratskabet, som præger Livet paa »Klithotellet«, hvis daglige Ledelse ganske naturligt blev overdraget Fru Børgesen, der fik Hjælp af to andre Sygeplejersker.

Den kammeratlige Aand fra den illegale Tid er bevaret ogsaa i de ydre Former, alle siger Du til hinanden og er paa Fornavn, og dette har ogsaa ladet sig gennemføre her, men alligevel er der en nødvendig og naturlig Husorden og Disciplin.

Fra Personalets Side lægges der megen Vægt paa individuel Behand-

ling, og det er sikkert dette Princip, som har skabt Rekonvalescenthjemmets Sukces og de gode Resultater af Opholdet der.

Iøvrigt gaar Dagen som paa et almindeligt Rekonvalescenthjem med afvekslende Hvile, Spadsereture og kammeratligt Samvær om Aftenen, hvor der nu og da er Underholdning eller Diskussioner om aktuelle Problemer.

Tilbage til Livet.

Fra visse Sider var der i Begyndelsen udtalt Bekymring for, at Stemningen skulde blive præget af en vis Dysterhed og af stadig Genopfriskelse af mere eller mindre pinagtige Oplevelser fra den illegale Periode. Dette har selvfølgelig heller ikke helt kunnet undgaas, ligesom der ogsaa var visse Begyndelsesvanskeligheder, som kunde virke uheldigt, men efterhaanden er Arbejdet kommet ind i en saadan Form, at de positive Sider — nemlig Fællesfølelsen og Kammeratskabsfølelsen under Mottoet: Tilbage til Livet — saa langt overvejer de negative — nemlig Tendensen til at blive siddende fast i Fortiden eller i en vis Bitterhed over Nutiden og en ikke altid ubegrundet Frygt for Fremtiden.

I de første Maaneder blev Rekonvalescenthjemmet opretholdt af »Centralkontoret for særlige Anliggender«, hvor Fuldmægtig C. V. Andersen har gjort en uvurderlig Indsats ved sin faglige Dygtighed, sin Saglighed og sin store Hjælpsomhed.

En Række Læger er knyttet til Hjemmet, og hvis de skønner, at særlige Undersøgelser er nødvendige, foretages disse paa Centralsygehuset i Hillerød, og paa den Maade faar Gæsterne den bedst mulige Behandling for de Sygdomme, som enten er konstateret før Opholdet eller bliver konstateret under Opholdet paa »Klithotellet«.

Den tunge Erindringsbyrde.

Opholdets Varighed er vidt forskellig, afhængig af Tilstanden, men Grundbetragtningen er den, at man nødig udskriver nogen, før han er i Stand til atter at klare sig ude i Livet.

Fælles for Gæsterne paa Rekonva-

lescenthjemmet er dette, at langt de fleste er præget af Nedtrykthed og en vis Uligevægtighed, der kan give sig forskellige Udslag f. Eks. i en undertiden ubetvingelig Trang til at vandre ud af Vejen om Dagen eller om Natten, ligesom Selvmordstanker ogsaa forekommer ret hyppigt, heldigvis er der dog ikke sket noget i den Retning, hvilket maa tilskrives Personalets Omhu og Kammeraternes Støtte og Hjælp i Tilfælde, hvor Situationen er kritisk.

Almindelige neurastheniske Symptomer i Form af Træthed, Hovedpine, Søvnløshed og Rastløshed findes hos Flertallet, og en Del lider ogsaa under Erindringsbyrden fra udstaaede Lidelser, ligesom Tanken paa tidligere Kammeraters Skæbne stadig gør sig gældende.

En Del har direkte Følger efter Tortur og Mishandling og er legemligt ret medtagne, og saadanne Patienter lider ofte af uhyggelige natlige Drømme eller Angstanfald med Genoplevelse af alvorlige dramatiske Begivenheder fra den illegale Periode.

Skuffelse over Udviklingen.

Det er ganske naturligt, at Frygten for Fremtiden gør sig stærkt gældende hos de Mennesker, som undertiden i Aarevis har været udenfor det arbejdende Samfund, deres Stilling er optaget af andre, og de har ogsaa nu og da en vis Ulyst til at gaa ind i deres tidligere Erhverv, ligesom de kan føle, at de paa en Maade er blevet uegnede dertil, fordi det Liv de har levet i den illegale Periode, har været saa krævede, men ofte ogsaa saa spændende, at Dagligdagen nu kan synes graa og næsten uvirkelig. Dertil kommer, at mange føler en vis Skuffelse over Udviklingen herhjemme, det blev ikke det Danmark, de havde drømt om og kæmpet for, og der kan da let komme en Følelse af, at Kampen har været forgæves.

Det langsomme Udrensningstempo, de ikke altid helt forstaaelige Domme og Fornemmelsen af, at Værnemagere og Medløbere slipper forbavsende let fra det, eller at de endog ved en hurtig Mavnøvre før Kapitulationen har reddet sig over i Modstandsbevægelsen, er alt sammen noget, der virker ind paa de i Forvejen følsomme Sind.

Oprindelig blev Rekonvalescent-hjemmet opretholdt af »Centralkon-toret for særlige Anliggender«, som gjorde et stort Arbejde for at gøre Op-holdet saa godt som muligt i ydre Henseende.

Hjælp til at komme i Gang.

Fra 15. Januar 1946 overtog Fri-hedsfonden Driften af »Klithotellet« og har fulgt de Retningslinier for Ar-bejdet, som allerede var angivet. Og-saa herfra har man mødt den største Forstaaelse og Hjælpsomhed.

Efter Opholdet paa »Klithotellet« bliver der draget Omsorg for, at særlig haardt ramte Personer kan faa Støtte til at komme i Gang igen f. Eks. ved Hjælp til Uddannelse eller til at be-gynde en selvstændig Virksomhed el-ler endelig til Genoprettelse af et eventuelt ødelagt Hjem. Betydningen heraf kan ikke fremhæves stærkt nok.

Det er jo ikke nok, at Rekonvales-center bliver rettet op i legemlig og aandelig Henseende, det er af lige saa stor Vigtighed, at de ikke en Dag staar uden erhvervsmæssige Muligheder for Fremtiden.

I Taknemmelighed for det, de har gjort for os andre.

Hjælpen fra Frihedsfonden er i ud-talt Grad en Hjælp til Selvhjælp, og den gives kun til Folk, som virkelig er slaaet ud paa Grund af deres Indsats i Modstandsbevægelsen, det er saaledes ikke en Form for Socialhjælp, men en Anerkendelse af det Arbejde, de har gjort i Fædrelandets Tjeneste.

Det har, som man maatte vente, vist sig, at mange først nu har faaet Reak-tionen efter deres Oplevelser i Besæt-telseaarene, og dette medfører, at der stadig er Behov for et saadant Arbej-de, som gøres paa »Klithotellet«, og at det endog synes, at Behovet er sti-gende.

Man maa derfor haabe, at denne ud-mærkede Institution faar Lov til at be-staa, indtil den har opfyldt sin Op-gave: at hjælpe Modstandsbevægel-sens Folk til at genoptage deres Ar-bejde i det Land, for hvilket de var villige til at ofre alt.

E. Geert-Jørgensen.

RETTE MAND PAA RETTE POST

Hans Bertelsen er blevet udnævnt til Le-gationsraad i Washington, det vil sige, at han bliver Minister Kauffmanns nærmeste Medarbejder. For een Gangs Skyld har man Lov at glæde sig over et Avancement og en Placering indenfor Udenrigstjene-sten, hvor Forholdene ellers efter Befrielsen ikke har formet sig altfor tilfredsstillende — vi erindrer om de Herrer Hvass og Svenningsen.

Bertelsen er af en helt anden Støbning, mindre glat og kanhænde mindre »diplo-matisk«, en Mand, der i de sidste Aar har bevist, at fordi man er udenrigsministeriel Embedsmand, behøver man ikke at være en Nikkedukke, end ikke naar man sidder midt i Fjendens Land.

Under Krigen blev Hans Bertelsen dansk Konsul i Hamborg, danske Entreprenørers og Hverveselskabers Eldorado. Hans Ber-retninger herfra, dels til Gesandtskabet i Berlin dels til Udenrigsministeriet havde baade Næb og Kløer og hans Orientering om de faktiske Forhold omkring de dan-ske Arbejdere kunde ikke lade Regeringen i Tvivl om, hvor uhyggeligt det stod til.

Læsere af »Frit Danmark« fra den ille-gale Tid vil sikkert erindre et Særum-

mer, som vi udsendte i Februar 44, *Dan-ske Arbejderes Skæbne i Tyskland*. Dette lille Skrift, der hovedsageligt byggede paa Hans Bertelsens Indberetninger til Uden-riksministeriet (som illegalt var kommet os i Hænde) fik stor Betydning som de første fuldt ud dokumenterede Beretninger, der forelaa om fremmede Arbejderes Skæbner i det tredje Rige. Skriftet blev af Sten Gudme i den danske Udsendelse fra Lon-don betegnet som den illegale Presses hid-til største scoop, og dets Indhold blev re-fereret og kommenteret over den engelske Radios Udsendelser til samtlige besatte Lande.

Faa Maaneder senere blev Bertelsen ar-vesteret her i Byen af Gestapo, sigtet for Spionage og smidt i Militærfængsel i Tysk-land, hvor han sad (den sidste Tid med General von Hanneke som Genbo) til Bér-nadotte befriede ham.

Bertelsen, der først lige er fyldt 40 Aar, maa i udpræget Grad siges at være den rette Mand til den vigtige Post i Amerika. »Frit Danmark« lykønsker — i taknemlig Erindring om hans fortrinlige Korrespon-dentvirksomhed fra Hamborg.

Rong.

Liden Kirsten

Folkevise - frit efter Johs. Ewald - om
Fru Kirsten Lauritzens hemmelige Besøg
paa Hellerup Skole.

Liden Kirsten vandrer som helst i Kvæld,
saa tankefuld.

Hendes Hjerte var Voks, hendes unge Sjæl
var prøvet Guld.

O, vogt dig, mit Barn, for de falske Mandfolk.

Liden Kirsten sneg sig paa Skolen ind
paa letten Taa

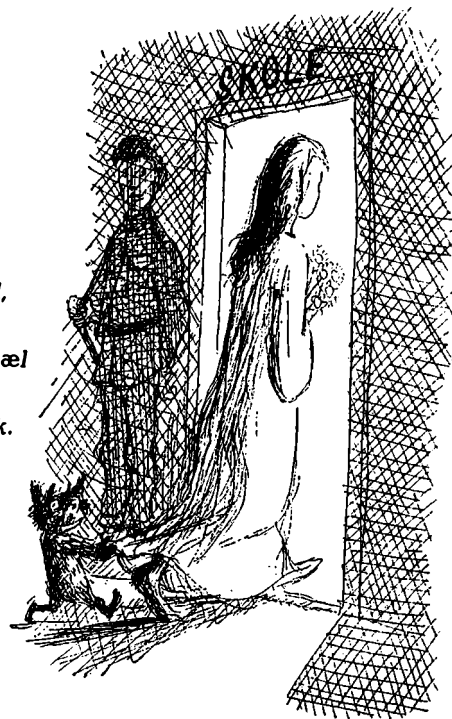
for at se, hvorledes de stakkels Skind
om Natten laa.

Jeg slet intet ondt herinde vil,
liden Kirsten sa'.

Men Tyskerne er jo saa slemme til
at sparke a'.

Naar jeg har set, de har Tæppet paa,
jeg gaar min Vej.

Skal Tyskerne ligge med Iskold Taa?
Vel skal de ej.

Sin lille daglige Gerning gjort
liden Kirsten har.

For hendes Hjerte del er saa stort,
hun er saa rar.

O, vogt dig, mit Barn, for den falske Rørelse.
Spitfire.

VI MAA IKKE GIVE OP

I følge Avisernes Telegrammer bliver Fødevarer-situationen i Europa slettere og slettere — og det lille runde, svulmende Danmark gør stadig intet for at hjælpe. Det ser underligt ud, men en Forklaring — omend ikke en Undskyldning — ligger i de sæere Forhold, der i Øjeblikket gør det mere end vanskeligt for os at eksportere Fødevarer. Dette gjorde sig gennem mange Maaneder gældende for vore Kreaturer, som vi simpelthen ikke kunde komme af med, og det gælder i Øjeblikket for vor Fiskeeksport, som Englænderne har forlangt nedskaaet med en Fjerdedel. Dette er ikke inciterende, men naar Forholdene er saa dybt alvorlige, som de er snart sagt i alle de europæiske Lande, har vi paa den anden Side ikke Lov til at reagere surt eller fornærmet overfor det engelsk-amerikanske Administrationsmaskineri, tværtimod forpligter vore særlige Kaar os til utrætteligt at gøre opmærksom paa vor Ydeevne og til at demonstrere en ligesaa udholdende og smidig Vilje til at komme til en Forstaaelse, som vi plejer at lægge for Dagen, naar det umiddelbart gælder vor egen Fordel.

Midt i Februar fremførte Professor Ege sammen med en Række fremstaaende Kvinder og Mænd et Forslag, hvorefter vi skulde nedsætte vort Forbrug af visse Næringsmidler, for at komme det truede Europa til Hjælp. Regeringen fandt det imidlertid mindre velovervejet og foreslog i Stedet en frivillig Indsamling af Mærker — et Forslag som man imidlertid af flere Aarsager maa betragte med Skepsis.

Den Ege'ske Gruppe, der ser det som sin uafviselige Pligt paa den ene eller den anden Maade at skabe Muligheden for en effektiv Hjælp, har dog ikke givet op, men fornyet sin Henstilling til Statsministeren i det Haab, at man maa kunne naa til Enighed for Eks. om en Selvnedskæring af animalske Fødevarer. Viser den sig at være uden Virkning, forestiller man sig en Inddragning under Rationeringen af visse urationerede Fødevarer. En anden Mulighed er en Nedskæring af Fedtprocenten i Mælk fra 3 til 2 Pro-

cent; gik man samtidig over til kun at producere halvfede og magre Oste, vilde det være ensbetydende med, at man vandt 250 Tons Smør om Ugen — eller ligesaa meget, som man turde regne med at skaffe gennem et Kvartal ved en frivillig Indsamling af Smørmærker.

Det er paa Tide, at Danmark, det officielle Danmark, der trænger saa haardt til at genvinde sin good-will i den store Verden, klart formulerer et virkelig værdifuldt Tilbud om Fødevarer til et Europa, der er svimmelt af Sult.

Afslaar man saa atter vor Hjælp, kan vi da i det mindste sige til os selv, at vi har gjort, hvad vi formaaede.

Mere strafværdigt at stjæle en Høne, end at forraade sit Land

Prof. Hurwitz mindes sikkert vore Sammenkomster i »Academicum« i Stockholm under vort Eksil, hvor vi drøftede mangt og meget — ikke mindst Efterkrigstidsproblemer. Hvis han var til Stede de Gange, vi drøftede Retsforholdene i Danmark efter Befrielsen, mindes han sikkert ogsaa den Ængstelse, der fra mange Sider — ogsaa juridisk — kom til Orde overfor de danske Domstole, der — i Modsætning til Domstolene i f. Eks. Norge og Belgien — havde vist sig kun alt for villige til under Besættelsen at følge Besættelsesmagtens Anklageskrifter og dømme i Overensstemmelse med disse.

Det er min absolutte Overbevisning, at denne Ængstelse deles den Dag i Dag af meget store Dele af det danske Folk, der føler sin Retsfølelse krænket ikke alene ved mange af de afsagte — efter vort Skøn — alt for milde Domme over Landssvigere, men ogsaa ved Anklagemyndighedens (og Politiets) altfor store Veghed overfor disse og de Landsmænd, der fratænker sig med og profilerede af Besættelsesmagten; man forstaar heller ikke, hvorfor saa meget Anklagemateriale (herunder Klagenbergs Tilstaaelse overfor Overlæge Max Schmidt) aabenbart holdes tilbage og lægges ad acta uden at benyttes.

Det bunder endda langt dybere: man forstaar ikke, at det i alt væsentligt er de samme Politikere, der inden 29. August udstedte det ene Anatema efter det andet mod Modstandsbevægelsen (for slet ikke at tale om Alsing-Andersens fa-

møse Manifest af 2. Sept. 1943 og Hartvig Frisch m. fl. efter 5. Maj 45), der i Dag skal sætte deres Præg paa Straffelovgivningen og dermed paa Domstolenes Behandling af disse politiske Sager.

For mig staar det klart, at det er al den Usikkerhed, der skaber den Uro, der igen har givet sig Udslag i ulovlige Strejker m. m. Folket føler sig svigtet, bedraget og synes, at der ingen anden Udvej er — Protestmøder, hvad betyder de?

Det er nøjagtig det samme der sker, naar Administrationen forflytter en ved Tjenestemandsdømmet Mand. Folk vil ikke arbejde sammen med en saadan Person. Og er der noget at sige dertil — nationalt set? Enhver, der føler sig som dansk — event. under Besættelsen har ydet en positiv Indsats, den være sig stor eller lille, reagerer, naar det kræves af ham, at han skal acceptere en Dom, der betyder, at en Landssviger fremtidig skal stilles paa lige Fod med ham.

Der tales specielt om Klagenberg-Dømmen. Det er muligt — endda sandsynligt — at den efter Bevisets Stilling er fuldt ud korrekt. Naar Reaktionen overfor specielt denne Dom blev, som den blev, var det, fordi den var Draaben, der fik Bægeret til at flyde over.

Prof. Hurwitz lægger saa uhyre megen Vægt paa, at »Tilstaaelsen notorisk er fremkaldt under Anvendelse af Vold«; men hvorfor blev den saa først tilbagekaldt paa et saa sent Tidspunkt — nemlig da Tiltalte opdagede, at det kunde gælde hans Liv. Hvorfor fremførte han eller hans Forsvarer ikke dette straks, da Sagen kom for Domstolen. Forsvareren i hvert Fald kendte dog Betydningen af, at den var »fremkaldt under Anvendelse af Vold«?

Nej, Prof. Hurwitz! Det straffes i Dag relativt haardere, naar en socialunderstøttet glemmer overfor Socialkontoret at opgive, at hans Kone har tjent 30 Kr. ved Trappevask, eller naar en fattig Mand med stor Børneflokk stjæler en Høne, end naar et Menneske har forraadt sit Land, hvad der altid for mig har staaet som en af de værste Forbrydelser. Og lad os se, hvordan det vil gaa den Værnemaker, der har beriget sig paa det danske Samfunds Bekostning.

Det er Bevidstheden om alt dette, der skaber Uroen i det danske Folks Retsbevidsthed, det danske Folk, der d. 30. Oktober 1945 solgte sig for 4 Aar — uden politisk Mulighed for i dette Tidsrum at faa Chancer for at ændre dansk Politik, selv naar det efter Valget ser sig stillet overfor en reaktionær Mindretalsregering, som det store Flertal saa sandt ikke drømte om som Resultat af Valget!

Hilmar J. Fridericia.
Læge, Aarhus.

Nimandsudvalget i rum Sø

Af AUGUST

Oluf Pedersens Udtalelser og Hand-
lemaade siden Befrielsen har en
psykologisk Forklaring. Det har vi
vidst længe, men nu kommer han selv
med den — paa Side 168 i »Den politi-
ske Modstand under Besættelsen«
(Gyldendal):

»Det danske Sammenhold blev ubryde-
ligt, og det politiske Sammenhold mellem
de fem Partier bestod helt til den 5. Maj
— indtil de fire store fandt, at der ikke
mere var Brug for Retsforbundets Indsats,
nu kunde de selv.«

*

Bogen rammer ham selv haardt. Al-
ene den Omstændighed, at han, harm-
fuld over at være sat udenfor, offent-
liggør Referater af Nimandsudvalgets
strengt fortrolige Forhandlinger, dis-
kvalificerer ham, det er en politisk Lus-
sing fra egen Næve, og den vil svie
længe. Han har aftrykt Referater fra
den Protokol, som de fire store Partier
— for en i Fællesskab tilvejebragt be-
skeden maanedlig Sum — overdrog ham
at føre; den er aldrig oplæst i Møder-
ne, aldrig underskrevet, aldrig godkendt,
hvor forunderligt det end lyder. Den
er derfor uden historisk Autoritet, sub-
jektiv og privat. Da nu den typogra-
fiske Opsætning af Oluf Pedersens Bog
tillige forhindrer Læseren i at skelne
mellem Forfatterens egne nyskrevne
Kommentarer og Uddragene af de den-
gang for Udvalgets Regning skrevne
Referater, og da Oluf Pedersens Stil er
lapidarisk indtil det uforstaaelige, vil
man forstaa, at ringere Fremstilling af
Besættelsestiden ikke findes paa det
danske Bogmarked.

Men een Ting er, at Oluf Pedersens
Excerpter, skønt han vel har skaaret
de bedste Steder ud af Protokollen, er
sprogligt underlødige og virker men-
neskeligt naive. Og een Ting er, at han
paa Tryk hos Gyldendal udsender en
Brøler saa stor, at Erindringen om hint
Landstingsmedlem, der gjorde sig udo-
delig i dansk Politik ved fornærmet at
slynge den Modstander, der havde
talt om et Skisma, i Ansigtet, at han
selv kunde være en Skidtmads — fuld-
stændigt blegner. Oluf Pedersens Fa-
dæse gaar over fem Sider af Bogen
(180—184), solidere er ikke set.

En Ting er det ogsaa, at hans Hu-
kommelse undertiden forskyder sig
paa en uheldig Maade:

»I Begyndelsen af August 1943 var der
mange, der ventede en snarlig Afslutning
paa Krigen . . . i den engelske Radio agi-
terede Christmas Møller ivrigt for sit
Standpunkt, der ikke faldt sammen med
de Synspunkter, der beherskede Regering
og Rigsdag. Det var dog ikke saadan, at
man troede al Sabotage var uundgaelig.
Naar det blev forsøgt at sprænge en af

vore Færger, tilmed med Passagerer, var
der kun faa der billigede det, men da
derimod Riffelsyndikatet sprang i Luften,
deltog alle i Hurraraabene for denne Ger-
ning.«

Det var som bekendt et helt Aar se-
nere, Syndikatet blev sprængt i Luf-
ten, og at Politikerne paa det Tids-
punkt stiltiende sluttede sig til Befolk-
ningens Hurraraab og til den allierede
Overkommandos Anerkendelse af Ak-
tionen, var ganske bestemt uden Ind-
flydelse paa deres Holdning op imod
29. August Aaret i Forvejen.

*

En anden Ting er, at Bogen trods
iøjnefaldende Svagheder i Detaljerne
giver et ganske træffende Helhedsbil-
lede af Baggrunden for Danmarks of-
ficielle Politik under Besættelsen, af
hel og halv Eftergivenhed.

Der har i de forhen samarbejdende
Partier og ud over deres Kreds været
en Tendens til at glorificere Eftergi-
venhedspolitikken paa Bekostning af
Frihedsbevægelsen. Tendensen ligger
klart udtrykt i Titlen paa Oluf Peder-
sens Bog: »Den politiske Modstand«. Bogen
handler aldeles ikke om den politi-
ske Modstand, men om Indrømmel-
sespolitikernes Modstand, nærmere
betegnet om den Form for Modstand,
vi andre kalder Eftergivenhed — uan-
set dens Motiver. Stort set kaster Bo-
gen ikke nyt Lys over Eftergiven-
hedspolitikens Forkæmpere, men den
bortfjerner al Tvivl om, at de virkelig
mente, hvad de sagde, og aabenbarer
tillige, at i Nimandsudvalget sagde de,
hvad de mente! Derved afslører den
ogsaa den hyppigt forekommende
posthume Udlægning af »den politiske
Modstand«, ifølge hvilken enhver offi-
ciel Ytring foruden en klar Ordlyd
have en underforstaaet Tendens.

De citerede Repliker af Ministre og
Nimænd kan være mere eller mindre
nøjagtige. De giver os dog Tonen. Op
imod den 29. August 1943 stiger Ner-
vøsiteten i Nimandsudvalget. Fra Mø-
derne netop før den Dato og iøvrigt
helt frem til Befrielsen flakker Bille-
det. Man har villet tale med to Tun-
ger, en Ja-Tunge og en Nej-Tunge.
Den 28. August tvinges man til at ytre
sig med kun den ene. Der sad i Udval-
get en kyndig Historiker, han skal iføl-
ge Oluf Pedersen d. 20. Aug. have sagt:

»Skal vi føres ud i en Konflikt, maa det
være paa et Spørgsmaal, hvorom vi alle
er enige. Vi kan ikke tage den paa Uro-
ligheder, vi har opfordret Folk til at holde
sig fra.«

Stemmen var Dr. Munchs. Faa Dage
efter opfordrede man gennem Radioen
og Aviserne Befolkningen til at holde

sig fra Uroligheder, otte Dage efter tog
man Konflikten. Det var ikke de tve-
tuede, der vilde et Nej, men de ka-
pitulerede over for Befolkningens
Krav om Modstand, og Dr. Munch
havde Ret i, at det var forkasteligt og
inkonsekvent at tage Konflikten paa
Uroligheder, man havde opfordret Folk
til at holde sig fra. Underforstaaelige-
dens Grænse var forlængst passeret!

Nimandsudvalget som Udtryk for
Danmarks officielle Politik under tysk
Okkupation hæver sig her op i en hi-
storisk Sfære. Pludselig ser man det
hele for sig: Ja-Tungen og Nej-Tun-
gen, det ubesluttsomme Danmark. Man-
ge er de Referater i Oluf Pedersens
Bog, som slutter med: *Der var Enighed
om at se Tiden an.* 300 Møder har Ni-
mandsudvalgets holdt under Besættel-
sen. Timelange Møder, medens Tysk-
land udvidede sit Livsrum, og time-
lange Møder, medens de Allierede ind-
snævrede det. Timelange Møder, me-
dens Folket rejste sig til Protest. Time-
lange Møder, medens Bomberne
sprang og Landsmænd vandrede i
Dødslejr. Omkring Side 220 i Oluf Pe-
dersens Bog ser man for sig een Gang
for alle Billedet af de vankelmødige,
tvivlrådige, vægelsindede. Det er
Sommeren 1944. Tyskerne har stillet
Departmentchefregeringen over for
nye Krav om Udvidelse af Politiets Be-
vogtningsopgaver, flere Sabotagevag-
ter. Sagen forhandles i Nimandsudval-
get, der helt indtil sin Opløsning ved
Kapitulationen i det forholdsvis skjulte
arbejdede som Raadgiver for Admini-
strationen:

Oluf Pedersen: Ved et Nej udleverer vi
os til Tyskerne og gør vor Stilling vanske-
ligere.

Knud Kristensen: Vi maa vurdere, om
Ulykken er størst ved et Ja eller et Nej.

A. M. Hansen: Jeg vil tilraade at imøde-
komme Politiet.

Halfdan Hendriksen: Der er divergerende
Opfattelser og store Vanskeligheder baade
ved Ja og Nej, men et Ja er i det lange
Løb det mindste Onde.

Bording: Ingen kan tro, at det vil holde.
Der taltes længe baade for og imod.

Man mødtes igen den næste Dag. Det
oplystes, at Direktør Svenningsen mente
man skulde redegøre for Politiets Stilling
og til Slut nævne Værkerne og der til-
byde forøget Sabotagevagt.

Efter Forhandlingerne var der fortsat
Uenighed.

I dette Lydbillede har vi det hele. Vi
ser for os Nimandsudvalget om Bord i
Christiern d. II's lille Baad i Lillebælt.
De stager sig ind mod den jyske Kyst,
men Besætningen overfaldes af Tvivl
og Angst og vender Baaden. De stager
sig over mod Fyn. Men atter kommer
Tvivlen, og Baaden vendes igen. . . .

En Lykke, at det paa det Tidspunkt
ikke var afgørende for Landet, i hvil-
ket Farvand Nimandsudvalget roede
frem og tilbage. En Lykke for Dan-
mark, at Afgørelsen laa et andet Sted!

KEJSERENS NYE KLÆDET

Af Kommunalærer HANS JACOB NIELSEN

»Den, Gud giver et Embede, giver han ogsaa Forstand«, siger et godt gammelt Ord. De saakaldte salonradikale Kredse prøver at lægge noget ironisk ind i det. Intet er mere forkert. Man har dog aldrig set, at indskrænkede og snæversynede Mennesker her i Landet fik noget Embede. Derfor bør man ikke fortsætte med Mistæneliggørelsen af vore Lederes Forstand.

Det er blevet mere og mere moderne at kritisere Sagkundskaben. Det virker baade utiltalende, ufredeligt, latterligt og dumt, og vi har da ogsaa et udmærket Udtryk for den Slags Udgydelser. Vi kalder dem for *Propaganda*. Det er et korrekt og ganske afvæbnende Udtryk. Der er noget uvederheftigt og lumsk, ja noget onskabsfuldt ved *Propaganda* — ikke sandt? *Propaganda* er intet værd overfor Sagkundskabens nøgterne og besindige Ord.

Naar almindelige Mennesker mener, at Medlemmer af »Frikorps Danmark« skal straffes — ja, saa kan man da mærke, at de er under Indflydelse af usaglig *Propaganda*. Hvor velsignet roligt og sagligt virker saa ikke de 101 ansete Juristers Indlæg herimod. Det klargør for os, at det kun er Jurister, der kan være inde i, hvad der er lovligt, og hvor langt man kan gaa, før det ulovlige begynder. Vi forstaar, hvilke farlige Konsekvenser det vilde faa, om Menigmands troskyldige Opfattelse blev lagt til Grund for Retsplejen.

Jeg talte for nylig med en af disse Urostiftere og *Propagandister*. Han forsøgte at overbevise mig om, at Børnene fra ganske smaa indpodes et vældigt Snobberi for Eksaminer. Det var saadan, sagde han, at et Menneske simpelthen ikke turde lukke Munden op, naar han talte med et andet, der havde en Eksamen mere. Selv store Kundskaber var ingenting mod en Eksamen. Det var naturligvis forgæves — for jeg ved da, at herhjemme er det for det første meget faa, der tager Eksamen, og for det andet er det altid dem med de bedste Evner — vi kender ikke til, at det kun er de velstillede Børn, der faar den gode Uddannelse og de gode Stillinger.

Han sagde ogsaa, at her var et Snobberi for Stillinger og Titler af den anden Verden. Det skulde være et Levn fra

Den Gud giver Embede, giver han ogsaa Forstand.

Enevælden, som vi endnu ikke havde frigjort os for. Naturligvis ogsaa noget Vrøvl. At vi tillægger en Udtalelse fra en Biskop, der vil indlemme et Stykke af Tyskland i Danmark, og de 101 ansete Jurister en særlig Betydning — ja, det er jo kun, fordi de er sagkyndige, de taler om noget, som vi ingen Forstand har paa.

Vi har mange sagkyndige i Danmark — man har tidligere lyttet andægtigt til deres Ord, men nu bliver de ikke mere respekteret efter Fortjeneste.

For nylig var der en kendt Højesteretsadvokat, der er vældigt inde i Økonomi og Forretningskredse, der gjorde sig til Talsmand for, at vi slet ikke var saa fattige, som vi troede. Der er jo ogsaa en Mængde Penge mellem Folk fra Besættelsestiden. Vi skulde nu bare laane nogle flere i Udlandet, sagde han, saa der kunde komme lidt Gang i Forretningslivet. Han var heller ikke ganske tilfreds med Nationalbankens nuværende Beliggenhed. Den skulde af æstetiske Grunde flyttes ud i de langt smukkere Omgivelser ved Ebberødgaard. Hvad fik han ud af sit uegennyttige Forslag — han blev skældt Bøtten fuld af *Propagandisterne*.

Nogle Officerer ytrede for ikke saa længe siden Ængstelse for, hvad der vilde ske, hvis en almindelig Arbejdsmand uden den fornødne Dannelses rykkede ind i Hærens Officerskorps. Hæren vilde

blive til Grin, og det maatte de sætte sig imod. Det syntes almindelige Mennesker maaske slet ikke, de kunde ikke forstaa det. Men det er selvfølgelig, fordi de ikke er inde i Sagerne. Vi kan heller ikke forstaa Betydningen af, at Soldaterne bliver skældt ud og skal spise fransk Salat med Musekød i. Fagfolk ved, at det er, fordi de i Tilfælde af Krig ikke skal hænge saa meget ved Livet.

Præsterne var saa vrede over et uægteskabeligt Barn. De var det ikke paa egne Vegne — de var det paa vores allesammens. Selvfølgelig ved kun Præ-

Børnene indpodes fra ganske smaa et vældigt Snobberi for Eksaminer.

ster, hvad Jesus mente. Det er baade banalt og fejlagtigt at tro, at han ligefrem mente, hvad han sagde, f. Eks. om Farisæerne. Hans Ord har Bud til alle, og man kan dog ikke forstaa det samme ved dem i alle Kredse.

Lærerne maatte naturligvis ud fra deres 4-aarige Uddannelse i de almindelige Skolefag give Præsterne Medhold, og de kan med Sikkerhed fastslaa, at Frk. Nordentofts Barn er samfundsskadeligt, og at det danske Folk følger i Løbet af faa Aar vil opløses og synke ned paa et dyrisk Stade. Forældrene troede ikke, det gjorde saa meget, men det skal nok passe, at det skal gaa saa galt, som Præsten præker.

Da Danmark var i en vanskelig Situation i Begyndelsen af Besættelsen,

var det kun naturligt, at besindige Mennesker forlangte Fagfolk ind i Ministeriet. De var med deres Indsigt paa ethvert Omraade bedre egnede end Folkets almindelige Repræsentanter. De skulde bringe frisk Luft, Fornuft og Initiativ ind i det offentlige Liv. Vi fik Ingeniør Gunnar Larsen ind, og han forstod skam at faa Skub i det. Her gik vi i gamle Dage og gjorde Vrøvl over, at der ikke blev lavet noget. Men Gunnar Larsen viste det danske Folk en Række nye Omraader, hvor man kunde bruge Cement og i et ganske andet Omfang, end man tidligere havde regnet med.

Ja, Fagfolks Plads er i Politikens Verden. Professor Alf Ross har nylig forladt sit Elfenbenstaarn for at forklare os, hvad der skal forstaaes ved demokratisk Socialisme. Det er ikke noget almindeligt og letfatteligt. Man kunde sommetider ønske, at man dog havde saadan et Elfenbenstaarn at gaa ind i, og saa komme ud af det igen med en ny Mening.

Men det er ikke bare i den store politiske Verden, at Fagfolk har den særlige Autoritet — hele vort Samfund hviler paa, at vi stoler paa vore Fagfolks Indsigt, Autoritet og ædle Uegennytte. Naar en Embedsmand stiger i Graderne,

Præsterne var saa urede over et uægteskabeligt Barn. De var det ikke paa egne Vegne ...

er det ham altid meget imod — han har aldrig tænkt paa Forfremmelse, for den blev ham tilbudt. — Det er ikke dem med de spidse Albuer, der bliver til noget hos os — det er kun dem, der er saglige og folkevenlige.

Jo højere man stiger, jo mere Autoritet faar man — ja, man bliver et ganske andet Menneske. Saa gaar det ikke an at nøjes med at underskrive sig F. Damgaard, Nørregade 15, St. — nej, saa skriver man *Ærkebiskop Fuglsang-Damgaard* og uden Adresse, saa faar det, man har underskrevet en yderligere saglig Vægt.

Og hvordan er det i Dameverdenen. Ønsker man at faa nogen til at udtale sig til Berlingske Tidendes Dameside om Børneopdragelse, om de unge Pigers Ulyst til at bestille noget — ja, hvad er da mere rimeligt, end hvad der ogsaa sker, at man henvender sig ikke til Fru Jensen, men til Fru Ørelæge, Dr. med. Jensen eller Fru Direktør, cand. polyt. Jacobsen. De paagældende Damer har muligvis før været unge Piger, hvis Ord ikke betød noget, men efter deres Giftarmaal saa smitter Mandens store Evner af. En Departementchefs Kone er saaledes betydelig mere vidende end en Kontorchefs.

Det er rent ud sagt forbløffende, saa alsidige og indsigtfulde Fagfolk er. Man underer sig over det Hekseri, der sker med dem under Udvælgelsen og Uddannelsen, siden de kan tale med den Autoritet, de gør.

Ja, Udvælgelsen er allerede strejft tidligere — vi ved, at det kun er de bedst egnede, der f. Eks. bliver Studenter — kun 1 pCt. stammer fra de uintelligente Arbejders Rækker. Hans Scherfig løfter Sløret over deres Uddannelse i »Idealister«:

»Kados gaar ind i Laboratoriet, hvor Magister Hansen anstiller sine Lydlokalisationsforsøg. Midt paa Gulvet staar der en Stol, hvor Forsøgspersonen sidder med Bind for Øjnene, og Magisteren lister rundt om ham paa Strøpesokker og giver Lyd fra sig. Saa skal Forsøgs-

Professor Alf Ross har fornylig forladt sit Elfenbenstaarn for at forklare os, hvad der skal forstaaes ved demokratisk Socialisme.

personen prøve at angive, ad hvilken Bane Magisteren har bevæget sig. Og den angivne Bane bliver saa optegnet som en Kurve. Hidtil har et halvt Hundrede Forsøgspersoner efter Tur gættet paa Magisterens Vej gennem Stuen. Og de mange Kurver viser højst interessante Forskelligheder og Afvigelser i Lydopfattelsen. Naar yderligere 50 Personer har gættet, vil der være indsamlet et

meget værdifuldt Materiale til Bedømmelsen af forskellige Individuers afvigende Opfattelse af Lydens Lokalisation. Og Magister Hansen vil blive Doktor. Og naar Professoren gaar af, vil han blive Professor.«

Se, nu skulde man jo tro, at det var et yderst begrænset Felt, Magister Hansen virkelig var Specialist i, men det er ingenlunde rigtigt. Der er ganske vist Videnskabsmænd, der befinder sig bedst ved den stille Syslen med Sandheden og er ængstelige for at udtale sig om alt andet. Men de allerfleste Kandidater og Studerende, der ser hen til en god Eksamen og en god Stilling, betragter dem med Undren — de ved, at de har taget en Eksamen, der giver Adgang til at snakke med. De ved, at de ikke længere behøver at skelne mellem, hvad de ved, og hvad de tror, som almindelige Mennesker maa gøre.

De faar ogsaa Meninger. Meninger har vel alle Mennesker, men Meninger, der betyder noget, det faar man kun, naar man har taget en Eksamen eller faar en stor Stilling. Hvorfor, vil maaske en af disse Urostiftere sige? Hvorfor — hvorfor — ja simpelthen, fordi Kundskaber ikke er nok — de skal stemples officielt som et Værdipapir for at gælde. Vi kan ikke have Tillid til hvad som helst — det er dog disse vore Ledere, der kan og bør udtale sig.

De ved ogsaa bedst, hvad der gavner Folket. De ved, at det er bedst med en tarvelig og sparsommelig Levevis for den store Befolkning — derved bevares Nationen sund. Men naturligvis skal den have en Spore i at se Dygtighed og Held belønnet, og denne Belønning maa ikke være karrig — tværtimod. Jo mere vore dygtige Handels- og Industrifolk og højeste Embedsmænd tjener, jo bedre er det.

Vi kan altsaa roligt lægge vor Fremtid i Sagkundskabens Hænder og lade den tænke for os. Vi skal vise Tillid ligesom alle de gode og fornufige Kræfter, der i denne urolige Tid samler sig om at støtte Autoriteten, selv i de mest betydningsløse Spørgsmaal, og selv om, hvad der maaske er noget Vrøvl, der skulde være begaaet Fejl.

Midt paa Gulvet staar der en Stol, hvor Forsøgspersonen sidder med Bind for Øjnene, og Magisteren lister rundt om ham og giver Lyd fra sig.

Russernes Indslag *(fortsat fra Side 2)*

kluderer Rysakov. »Den staar i uforsonlig Modstrid med Fredens og Sikkerhedens virkelige Sag og til Styrkelsen af Samarbejdet mellem De forenede Nationer.«

En Række svenske Blade har taget til Genmæle mod Rysakovs Betragtninger, saaledes det socialdemokratiske Blad »Morgontidningen«, der i en Artikel den 24. Februar anfører, at man i ansvarlige Kredse i Sverige, Norge og Danmark ikke tilsigter nogen kunstig nordisk Isolering, og at de, der i et nordisk Samarbejde ser en romantisk Opgave for Norden i at være en Barriere mod Øst, ikke betyder ret meget, eftersom deres Indflydelse paa den praktiske Udførelse af den nordiske Samarbejdspolitik altid har været meget ringe. Bladet finder, at den russiske Mistænksomhed mod enhver Stræben efter nordisk Samarbejde til Nød kan forstaas, naar man tager Hensyn til de ikke mindst i Sverige ofte luftede antirussiske Stemninger. Den er imidlertid overdreven, hvad angaar de nordiske Bestræbelser før Krigen og har absolut ingen Berettigelse i det foreliggende Tilfælde, som alene gælder den nordiske Arbejderbevægelses Samarbejde.

Svensk Borgerlighed i Dag.

Mange vil sikkert forbinde de russiske Angreb mod den socialdemokratiske Samarbejdskomité's Nynordisme med større parti-politiske Motiver. Men bortset fra, om saadanne Betragtninger er motiverede eller ej, bringer store Dele af den svenske Presse imidlertid daglig Attest for, at den antirussiske Stemning stadig er stærkt udbredt i Landet. Senest er dette bl. a. kommet til Udtryk i Kommentarer til Dommene i den finske Krigsansvarsproces, og selv om mange Blade i ledende Artikler sætter meget ind paa at rydde den russiske Mistænksomhed af Vejen, modsiger adskillige Telegramoverskrifter ofte dette Indtryk. Netop »Morgontidningen« indeholdt den 22. Februar en Artikel af Helge Åkerhielm, der gav en Karakteristik af svensk Borgerlighed i Dag. Det mest bemærkelsesværdige Træk hos denne er, skriver Forfatteren, at den slapt

accepterer Tanken om, »at det ikke varer længe, før vi faar Krig igen,« at Krigen vil opstaa ved Russernes Halsstarrighed og Erobringslyst, og at Vestmagterne vil gaa af med Sejren. Der findes Mennesker, skriver Åkerhielm, der ligefrem *ønsker* en saadan Udvikling. Forfatteren konkluderer: Der findes alle Grunde i Verden for os Svenskere til at afholde os fra at tage Stilling i en Kamp, som endnu ikke er blevet Virkelighed, og som der findes gode Muligheder for at forhindre. Vor — og hele Nordens — udenrigspolitiske Opgave burde i denne Stund være en helt anden: at opretholde gode Kulturforbindelser med begge de sejrende Magtgrupper og i den Grad, det er muligt, at danne en Bro for Forstaaelse og Enighed mellem dem.

Brobygning.

Brobygning er i det hele taget en aktuel Frase i den nordiske Debat. Saaledes naar »Morgontidningen« i sin ovenfor citerede Leder skriver, at der for Finlands Vedkommende ikke kan være Tale om nogen som helst Isolering mod Øst, men at det tværtimod er naturligt, at Finland er en Bro mellem det øvrige Norden og Sovjetunionen. Denne opstillede Idealtilstand af baade Finland og Norden som Brobyggere er naturligvis den rigtige Konklusion, men Præmisserne maa svare logisk til denne. Og en af de vigtigste Forudsætninger er da, at de enkelte nordiske Lande faar deres egen Broforbindelse med Europas store Kontinentalmagt i Orden. Man kan beklage Fakta, men ikke benægte dem. Og det er i Dag et Faktum, at Udtrykket Norden som *politisk Begreb* er en af de væsentligste Anstødsstene for en russisk Sympati for et nordisk Samarbejde. Der bør, saa tydeligt som muligt, skaffes Klarhed over, hvordan Opinionen i de enkelte Lande definerer og begrænser Nordismen.

Fra finsk Side er dette allerede sket i stor Udstrækning. Saaledes skriver den socialdemokratiske Rigsdagsmand Atos Wirtanen i »Arbetarbladet«, at de almene internationale Problemer spiller en betydeligt større Rolle for Finland end nogen som helst regionale Aftaler. Han gør den særdeles reali-

stiske Opfattelse gældende, at Nordismen befinder sig i en ny Situation, efter at den internationale Fredskontrol har nødvendiggjort en Indskrænkning af Suveræniteten paa alle Hold.

Blokdannelse med modsat Fortegn.

Fra Norge foreligger en interessant Analyse i Form af en Bog om »Rusland og Norden« af Forfatteren Johan Vogt. Denne fremhæver, at 200 Aars Erfaringer viser, at for Rusland har Sikkerhedssystemet været det afgørende i Forholdet til de nordiske Lande, specielt Finland og Sverige. Flere Gange har Rusland kunnet opluge et eller begge af disse Lande, men hver Gang nøjedes med en Ordning, som bød en rimelig Garanti for, at Naboen ikke var en Trusel i Ryggen paa Rusland. Det samme Hensyn er bestemmende for Sovjetunionens Politik over for de nordiske Lande i Dag, fortsætter Vogt. Men samtidig maa vi regne med, at det er en Livsinteresse for Rusland, at Norden ikke bliver et Led i de vestlige Stormagters militær-strategiske System. Vogts Slutning er, at en fælles nordisk Udenrigspolitik bedst kan løse den Opgave at hindre de skandinaviske Lande i at blive taget til Indtægt for nogen som helst Blokdannelse. Han finder det ganske vist velbegrunnet, at en nordisk Enhedspolitik vil blive betragtet med Mistro i Moskva med Henblik paa de gamle svenske Traditioner, men han skriver videre, at det jo ikke er nogen Naturlov, at *enhver* nordisk Blok faar en antirussisk Karakter.

Blokdannelse med modsat Fortegn eller Blokdannelse for at undgaa Blokdannelse, kan man maaske kalde den Tanke, Vogt her er inde paa. Dermed giver han den nordiske Debat en Drejning mod det storpolitisk Plan og berører et Omraade, som sammen med de øvrige her fremførte Indlæg danner Basis ogsaa for en dansk Debat om Nordismen. A. Rasten.

Er De Abonnent? Undgaa Standsning i FRIT DANMARK — husk at betale Abonnementet.

Er De Løssalgskøber? Vær sikker paa at faa Bladet hver Uge — tegn Abonnement fra Kvartalets Begyndelse. Pris pr. Kvartal Kr. 3,30.

DET SPANSKE FOLKS FRIHEDSKAMP

Af Harald Heiring

Maleren Harald Heiring, som flere Gange har opholdt sig i Spanien, skildrer i denne Artikel Udviklingen i Spanien og gør Rede for Baggrunden for Francos fascistiske Regime.

Howdan er det muligt, at Franco snart et Aar efter, at Facismen og Nazismen militært er slaaet, stadig han sidde som Diktator over det spanske Folk?

Howdan er denne Mand kommet til Magten, og hvordan er det muligt, at han har kunnet bevare den saa længe paa Trods af Folkets klart udtalte Modstand?

Mon ikke det er nødvendigt at kaste et Blik tilbage paa Historiens Forløb og forsøge at ridse de Kendsgerninger op, der uden Tvivl har medvirket til, at alle Tiders grusomste Krig slap løs over Størstedelen af Menneskeheden.

Efter det spanske Kongehus i en Aarrække havde misregeret Landet og fuldstændigt givet sig ind under den katolske Kirkes Magt og bragt Landet til en nedværdigende Afhængighed af Stormagterne, kom det til et Brud med Kongehuset. Ved et fuldt lovformeligt Valg blev Spanien i 1931 erklæret for en Republik. Drastiske Love blev vedtaget; de store Formuer og Indtægter blev stærkt berørt af den nye Skattepolitik, og ikke mindst Agrarreformen fik Overklassen, Kirken og Godsejerne til at samle sig til Modstand, en Modstand, der imidlertid først rigtig samlede sig ved Valget i 1936, hvor en ren Venstregering fik Sæde med Azana i Spidsen, og Dannelsen af »Fronte popular« fik Republikkens Modstandere til at rejse sig til Oprør.

Franco, der ikke havde lagt Skjul paa sine Følelser overfor Republikken, var først blevet deporteret til de kanariske Øer, men fik senere Tilladelse til at opholde sig i Spansk Marokko. Men det var ikke ham, man først havde udset til at lede Oprøret, men en for Regeringen lige saa farlig Modsander, San Jurjo. Han omkom imidlertid, da han i Fly fra Portugal var paa Vej til Spanien. Saa blev det Franco, der med Malo Quipo ved sin Side overtog Ledelsen og Ansvaret for en af de mest blodige Borgerkrige, Verden har været Vidne til.

Arnestedet for Revolutionen var Burgos, men første Gang, det kom til et virkeligt Sammenstød, var i Barcelona. Her blev Oprøret fuldstændig slaaet ned, Generalen, der ledede det og var kommet fra Mallorca, taget til Fange og skudt.

For Franco var Begyndelsen alt andet end straalende, og det gav Befolkningen Mod til at kæmpe for deres nyvundne Rettigheder.

Det er sikkert nødvendigt at slaa fast, at Kommunisterne paa det Tidspunkt ingen Repræsentanter havde i Regeringen, da de var meget faatallige, og at Anarkisterne med deres statsfjendtlige Holdning, som forøvrigt havde skadet Sammenholdet meget, først paa Slutningen og mod deres Overbevisning, men paa Grund af den Fare, Fædrelandet svævede i, alligevel traadte ind i Regeringen.

Det var saaledes ikke mod Kommunisterne, men mod en borgerlig Regering støttende sig paa Folkets Rettigheder, Krigen førtes.

Interessant er det ogsaa at konstatere, hvorledes Baskerne med deres stærke Tilknytning til den katolske Kirke og ledet af Aguirre, en velhavende Storbankier, alligevel gik ind for Republikken og tappert kæmpede for dens Bestaaen.

Aguirre, der var en renlivet Nationalist, gjorde endog Henstillinger til Paven for at faa Striden bilagt, men denne følte sig ikke engang foranlediget til at svare.

At Opstanden, der efterhaanden bredte sig til hele Landet, fik saa meget Held med sig og ikke, som det havde været muligt, blev slaaet ned, har sin Aarsag deri, at Spanien paa det Tidspunkt endnu nærmest var en Koloni af de forskellige Stormagter: England og Frankrig havde Interesser i saa godt som hele Landets Minedrift, og det mægtige tyske Firma A.I.G. dominerede med store Banker og Filialer for en stor Del det økonomiske Marked. Ogsaa Italien havde anseelige Interesser i Spanien.

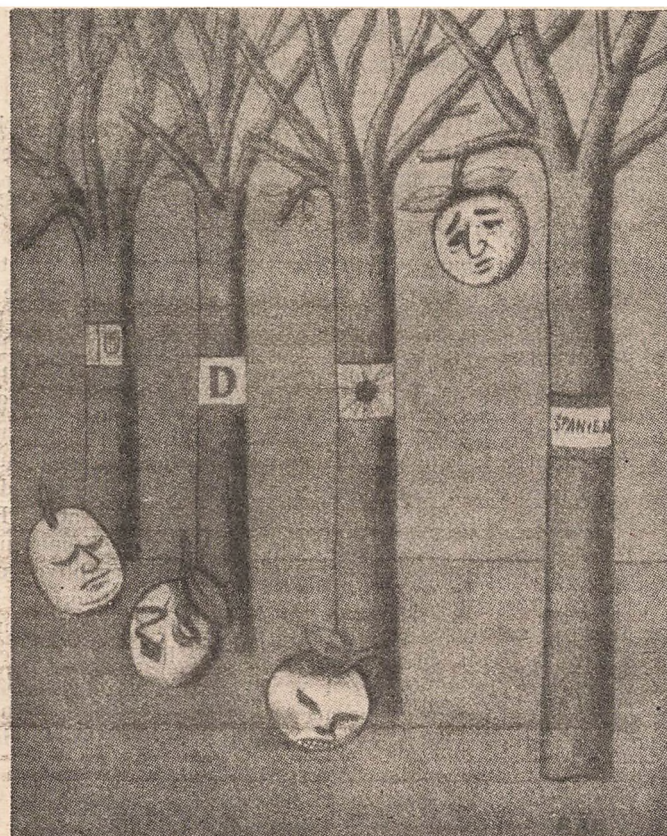
Som man ser, var det store Interesser, der stod paa Spil, men for Velanstændighedens Skyld maate man give Begivenhederne et Skin af Upartiskhed. — Frankrig med Leon Blum i Spidsen og England med Eden som Udenrigsminister

tog denne Opgave paa sig og vedtog Ikke-Interventionen. Dette blev ensbetydende med, at al Hjælp til Republikanerne blev saboteret, og det gjorde det muligt for Hitler og Mussolini ad mere eller mindre usynlige Kanaler — ad Luftvejen og i Undervandsbaade — at forsyne Franco med Krigsmateriel.

Paa en Maade, der lader enhver Tanke om Humanitet og Hæderlighed ude af Betragtning, lykkedes det Franco med sine nazistisk-facistiske Hjælpere at tilvinge sig Magten. Det blev Negrin, der i Kampens sidste Tid heltemodigt og klogt ledede Republikken. Naar det i Dag er omkring José Giral, det spanske Folk og dets Repræsentanter samler sig, er det fordi, han er den folkevalgte Chef for Republikken.

Det er dog muligt, at hans Regeringstid ikke bliver af lang Varighed, da ingen spansk Politiker i saa høj Grad har Folkets Tillid som Negrin. Derfor maa man gaa ud fra, at naar først Franco er styrtet, vil et paafølgende Valg give Negrin hans ledende Stilling tilbage.

Med Fascismens militære Nederlag og de Afsløringer, dette har medført, er der noget, der tyder paa, at Franco har indset, at baade han og hans lige saa kom-

Tre modne Æbler er allerede faldet, men det fjerde hænger der stadig.

promiterede Falangs inden længe vil have udspillet deres Rolle. Hans ihærdige Forsøg paa at faa lokket Don Juan til at bestige den spanske Trone er kun et Forsøg paa at bevare sin Indflydelse og paa at undgaa at blive stillet til Regnskab for de Forbrydelser, han har begaaet.

Man forstaaer, at England, der stadig har store Interesser i Spanien, ikke havde noget imod en saadan saakaldt »fredelig Løsning af det spanske Spørgsmaal«. Skønne Forhaabninger, der Dag for Dag bliver mindre og mindre, eftersom der helst skal en Forbryder til at tage Ansvar for Forbrydelser.

Er det nu paa den Anerkendelse, der, hvor utroligt det end forekommer, stadig ydes det fascistiske Spanien saavel af Danmark som af de fleste andre Lande, undtagen Sovjet med nogle faa mindre Stater, Franco opretholder sin Magt? Nej, det er sikkert ikke til at ignorere, naar han fornylig har udtalt, at »ingen vil kunne fravriste ham Magten«, og det kan kun tydes som et desperat Forsøg paa at sætte haardt imod haardt.

Hvad der gør denne Udtalelse og de deraf opstaaede Formodninger særdeles sandsynlig, er de i de sidste Dage indløbne Meddelelser gennem det franske Pressebureau A.F.P., der oplyser, at Franco med aabne Arme har modtaget 25.000 tyske SS-Soldater og andre Krigsforbrydere og indrulleret dem i den spanske Fremmedlegion, der tilsammen tæller 40.000 Soldater. Disse er garnisoneret i den lille spansk-marokkanske Havneby Mililla. En af de mest prominente Nazister og Organisatoren af Indrulleringen af de over den spansk-franske Grænse flygtede SS'er er den berygtede Ernst Gans, ogsaa kaldet den tyske Lawrence, den forhenværende Chef for den tyske hemmelige Underretningstjeneste i Tanger.

At et fascistisk Diktatur som det, Franco opretholder i Spanien, ikke kan finde Sted uden Vold og Terror, faar vi ogsaa bevist her i Landet takket være vor skandaløse Handelsaftale.

Søfolk rømmer fra Skibene for at undgaa de Rædsler, vi selv alt for godt kender, og som mange danske maatte redde sig til Sverige for at undgaa.

For at vise vor Sympati med det frihedsskende spanske Folk — og som et Bevis paa Danmarks oprigtige Ønske om at faa gjort op med Nazismen — burde Danmark forlængst — ogsaa for vor Anseelses Skyld — have brudt med Franco.

Den sidste Tids Begivenheder, hvor Frankrig har lukket Grænsen ved Pyrenæerne og forstærket Grænsebevogtningen, bør være ogsaa os en alvorlig Paamindelse om, at vi føler os forpligtet og delagtig i det internationale Opgør med Nazismen og Fascismen, hvis eneste tilbageværende officielle Brohoved nu er det fascistiske Franco-Spanien.

Harald Heiring.

DEN ILLEGALE PRESSES FEST

»Frit Danmark« gaar i April ind i sin 5. Aargang

Det første Nummer af »Frit Danmark« udkom den 9. April 1942, og i April i Aar gaar Bladet ind i sin 5. Aargang. Normalt er en 4-Aarsdag for et Tidsskrift ikke nogen større Sensation, men da »Frit Danmark« har eksisteret de 3 Aar og en Maaned som Danmarks største og førende illegale Blad, er det første frie Jubilæum alligevel noget af en Begivenhed, og »Frit Danmark«s Hovedledelse har da ogsaa besluttet paa forskellig Vis at markere Jubilæet.

Gyldendals Forlag udsender i Anledning af Jubilæet en Bog paa ca. 450 Sider: »Det illegale Frit Danmark«, hvor alle de vigtigste Artikler fra det illegale Blad er optrykt. Der er ikke Tvivl om, at denne Bog vil blive modtaget med stor Interesse og give et interessant Helhedsbillede af den ideologiske Kamp, som Modstandsbevægelsen førte. Denne Bog vil komme i Handelen paa selve Jubilæumsdagen, den 9. April 1946.

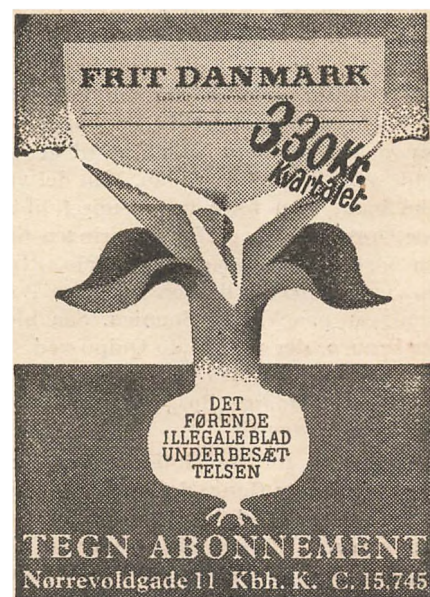
Og endelig har Frit Danmarks Hovedledelse besluttet at afholde en Fest, »Den illegale Presses Fest«, fortrinsvis for de Mennesker hele Landet over, som i den illegale Tid ydede et positivt Arbejde for »Frit Danmark«, men samtidig vil der blive indbudt Repræsentanter for en Række andre af de vigtigste illegale Blade, ligesom Frihedsraadets Medlemmer vil blive inviteret til Festen. Fra Norge er der indbudt Repræsentanter for den norske illegale Presse, og fra Sverige kommer en Række af de Journalister og Skribenter, som støttede det kæmpende Danmark bedst i de vanskelige Aar.

Københavns Kommune har velvilligst stillet Raadhushallen til Raadighed for Festen, som vil finde Sted Lørdag den 30. Marts Kl. 19 pr., og Statsradiofonien har givet Tilsagn om 45 Minutters Reportage. Programmet er endnu ikke fastlagt i alle Enkeltheder, men det kan nævnes, at efter at en Repræsentant for Københavns Kommune har budt velkommen, vil der blive læst en Prolog af Poul la Cour, hvorefter Professor Mogens Fog vil tale. Derefter bringer Forfatteren Johan Borgen en Hilsen fra Norge, og en af de norske Gæster læser Inger Hagerups Digt »Presse, løft din sterke arm.« Forfatteren Fredrik Strøm har lovet at bringe en Hilsen fra Sverige, og Forfatteren Ture Nermand vil læse et Digt, skrevet til denne Lejlighed. Der vil desuden blive talt af forskellige Repræsentanter for danske illegale Blade, og efter en Fællesspisning vil Festen fortsætte med forskellig kunst-

nerisk Underholdning. Dr. med H. Lefévre vil være Aftenens Konferencier.

Frit Danmarks Sekretariat har til alle de illegale Gruppeledere, hvis Navne er Sekretariatet bekendt, udsendt Cirkulære om denne Fest, for at Indbydelserne kan naa ud til saa mange som muligt af de Mennesker, som under Besættelsen ydede et virkeligt Arbejde for »Frit Danmark«. Ganske vist drejer det sig jo om mange Tusinde Mennesker, og det bliver sikkert nødvendigt at rationere Tilmeldingen til Festen, da Raadhushallen kun kan rumme 700—800 Mennesker, men vi vil nødtigt have, at nogen bliver glemt af dem, som i særlig Grad var knyttet til Frit Danmark under Besættelsen, og skulde det ske, at nogen, som har Krav paa at være med til denne Fest, ikke gennem sin daværende Gruppe har faaet Indbydelse, beder vi Vedkommende snarest henvende sig til Lederne af den daværende illegale Gruppe for at faa Forholdet bragt i Orden. Eventuelt kan Henvendelse ogsaa ske til Frit Danmarks Sekretariat, Nørre Voldgade 11, med Angivelse af den paagældendes Tilknytning til den illegale Bladorganisation »Frit Danmark«.

Festen i Raadhushallen den 30. Marts vil give nogle af de mange Mennesker Lejlighed til at mødes, som naturligvis ikke kunde og ikke maatte kende hinanden, mens Arbejdet stod paa, men som sammen har ydet en uvurderlig Indsats for det frie Ord i Danmark paa et Tidspunkt, hvor denne Kamp officielt var stemplet som en Forbrydelse.

AF MED SKATTEN MED DET SAMME

Af Lektor cand. polit. Svend Røgind

Efter at vor personlige Beskatning er blevet saa tyngende, at Udgiften til de maanedlige eller kvartaarlige Ydelser paa denne Konto er langt den drøjest af alle de regelmæssigt genkommende Betalinger til offentlige og dermed beslægtede »Væsener«, som melder sig i Aarets Løb (i mange Tilfælde overstiger den ogsaa, hvad der medgaar til Husleje eller Prioritetsrenter), er flere og flere begyndt at spekulere paa, om ikke det var langt at foretrække at blive af med Beløbet straks, naar Indtægten faldt? Saa vidste man da, hvad man havde at raade over. Nu fremkalder Lønudbetalingerne eller Opgørelsen af Bruttofortjenestens Størrelse maaske farlige Velstands-Illusioner, som forleder os til at overvurdere vor økonomiske Evne. Naar Skatteregningen saa ankommer, staar vi der med Smerterne, hvis vi da ikke har været saa betænksomme at hengemme den Del af Pengene, som i Grunden slet ikke var vore egne. Hvor mange kedelige Restance-Tilfælde skriver sig ikke fra Undladelsessynder paa dette Punkt?

Lovgivningsmagten er imidlertid til en vis Grad selv Skyld i Misèren, for saa vidt som den har baseret Skatteligningen paa de skattepligtiges Selvangivelser af Indtægten Størrelse. Selvom Ligningsmyndighederne gør sig al mulig Umage, tager det ca. et halvt Aars Tid, før Oprævningen kan paa-begyndes, og da den strækker sig over et Aar, vil det sige, at vi ikke betaler sidste Rate før ca. 1½ Aar efter Udgangen af det Aar, i hvilket vi har tjent det Beløb, hvoraf Skatten svares.

England viste Vej i 44.

Der forlyder endnu ikke noget om, at den for Aar og Dag siden nedsatte store Skattekommission, hvis Virksomhed er indhyllet i Tavshed, vil foreslaa Regeringen at gaa over til at arbejde med den hurtige og effektive Oppebærelsesform, som Skattebetaling al-

lerede i Indkomstaarets Løb (efterhaanden som Indtægten indtjenes) ubestrideligt maa siges at være. Kommissionen vil i hvert Fald ikke nu længere kunne undslaa sig ved at henvise til, at det kan se meget godt ud i Teorien, men at det af de og de Grunde ikke vil være muligt at finde frem til en praktisk brugbar Ordning. Siden 1944 har nemlig Englænderne fulgt den ønskede Fremgangsmaade i hvert Fald for alle Lønmodtageres Vedkommende, og under Feltraabet »Pay as you earn« har Myndighederne gjort sig store Anstrengelser for dels at overbevise Befolkningen om Fordelene derved, (det var nu ikke saa svært, eftersom Omlægningen tilsyneladende i høj Grad havde Stemningen for sig), dels at skabe en saa gnidningsfri Gennemførelse som muligt.

I Sverige skal alle betale Kildeskat.

Det skal indrømmes, at den engelske Indkomstbeskatning i flere Retninger adskiller sig fra vor, og at Forslagsstillerne kunde støtte sig paa den Interesse for den gamle Indkomstkildebeskatning, som har holdt sig i Nationen. I Virkeligheden er der nemlig Tale om at tage Skatten ved Indkomstkilden, men til Forskel fra tidligere at gøre det med det samme og samtidig forene Kildebeskatningens Principper med den moderne Indkomstbeskatnings.

Det er imidlertid i og for sig mindre væsentligt, om der kan indvindes noget imod en Sammenligning, eftersom der nu foreligger et Fortilfælde til, og om det kan det ikke med Rette siges, at Forholdene er fremmedartede. Ved for faa Maaneder siden at tiltræde en Kommissionsindstilling om en »uppbördsreform« er den svenske Regering og Rigsdag med fuld Musik gaet ind for »källskatten« som den betegnes, og ved Aarsskiftet 1946/47 træder den herpaa sigtende Lov i Kraft. Utvivlsomt har det engelske Initiativ tiltrukket sig Op-

mærksomhed i Sverige, men der kan ogsaa være Tale om Paavirkning i modsat Retning, eftersom Svenskerne begyndte deres Forundersøgelser allerede i Vinteren 1940—41 og har ladet ikke færre end tre Kredse af skattesagkyndige beskæftige sig med det i den mellemtiliggende Tid. Det Resultat, hvortil den sidste af disse naaede, og som vandt Regeringens og Rigsdagens Bifald, fremhæver sig i hvert Fald i den Henseende overfor den, hvortil Englænderne er kommet, at det omfatter hele den skatteydende Befolkning og ikke blot Arbejdere og Funktionærer og andre, som oppebærer Løn. Set med demokratiske Øjne er det ubetinget at foretrække, at alle saaledes er underkastet samme Vilkaar.

Et Barn kan forrykke det hele.

Naar ledende Mænd indenfor det danske Skattevæsens Rammer har givet Udtryk for Betænkeligheder, er det ikke helt uden Aarsag. Det lader sig ikke nægte, at det er en temmelig udviklet Proces. For at sætte Arbejdsgiverne i Stand til at opfylde deres Forpligtelser i Henhold til den nye Skattelov, maa der udarbejdes en Serie Regnetabeller, som viser hvor stor en Del af et Lønningsbeløb af nærmere angiven Størrelse, der under de og de Forudsætninger skal indeholdes pr. Uge eller Maaned Arbejder for Arbejder, Funktionær for Funktionær. Herved gælder det om at komme saa nær som muligt til det Skattebeløb, som hver enkelt af dem i Medfør af de gamle Regler vilde have at erlægge, naar Aaret er løbet til Ende (altsaa under Hensyn til Totalindtægten Størrelse, Bopæl, Forsørgerforhold m. v.). Det lader sig endda høre, naar de er tilknyttet samme Virksomhed Aaret igennem, men selv da vil Betalingernes Række dog brydes af Sygdomsperioder, eller Indtægterne af andre Grunde faa en svingende Karakter. Som Englænderne

har indrettet sig, smyger Skattebetalingerne sig imidlertid smidigt om Lønningensbeløbene. Er de nedadgaaende, synker Afdragene (muligvis vil Skatteyderen endda faa noget tilbage), peger Retningslinien opad, bevæger de sig i Takt dermed.

Selvom Beregningerne foretages med største Skarpsindighed og Omhu, vil det dog, da Skattevæsenet ikke har overnaturlige Evner, være umuligt at træffe netop det Tal, som til sin Tid, naar Aarets Forløb kendes i alle Enkeltheder, angiver Skattepligtens Omfang; (hvis der f. Eks. blot er tilkommet et nyt Barn, forrykkes dog hele Programmet). Skatteyderen maa derfor finde sig i at faa en *Efterregning*, hvis de da ikke skulde være saa heldige at have et Tilgodehavende.

De selvstændige Næringsdrivende er kun et begrænset Problem.

Tilbage har vi alle de Skatteydere, som har egen Virksomhed, og som føl-

gelig maa behandles paa anden Maade. Her kan vi intet vide om, hvad de tager ind pr. Uge eller Maaned, og der er da ikke andet at stille op end at *falde tilbage paa det foregaaende Aars Driftsresultater*. Det kan Ligningsmyndighederne gøre med Sindsro, for saa vidt som det statistiske Billede af Indkomstforskydningerne viser, at Størstedelen af de herhenhørende skattepligtige (Landbrugere, Industridrivende, Handlende, Læger, Sagførere o. s. v.) *under normale Forhold* har en nogenlunde konstant Aarsindtægt. Der afkræves dem da maanedsviis eller kvartalsviis en Forskudsbetaling overensstemmende med, hvad de vil komme til at udrede, hvis de i det løbende Aar tjener det samme som i det foregaaende. Ogsaa paa dette Omraade maa der selvfølgelig komme en *Efterregning* eller finde Tilbagebetaling Sted, men konstateres det i Aarets Løb, at Udviklingen ikke stemmer med Forudsætningerne, aabner den svenske Lov Adgang til en

Revision midtvejs af Opkrævningstallene.

Ingen vil kunne snylte.

De Fordele, som Reformen byder Skatteyderne, har vi talt om. Skattevæsenet vil for sit Vedkommende faa en ret ubehagelig Overgangsperiode, inden Systemet er indarbejdet, men det vil til Gengæld faa Anledning til at glæde sig over at se Pengene strømme punktligt ind i Kasserne, hvorved en hel Del af den omfattende og desværre ofte frugtesløse Udpantningsvirksomhed overflødiggøres. Samfundsmæssigt synes det endelig særdeles tiltalende, at ingen herefter skal kunne snylte paa sine Medborgere ved i gode Dage, naar Indtægterne flyder rigeligt (Eksempler behøver næppe at gives), at leve højt for derefter, naar Omslaget kommer, at erklære sig betalingsudygtig. Det offentlige har paa Indkomst- og Formuebeskatningens Konto som bekendt Tabsposter nok at drages med.

Goddag Mand -!

I Frit Danmark fremsatte Overretssagfører Busch-Jensen den 15. Februar en haanende Kritik af det Udvalg, der med Departementschef Svendsen som Formand har udarbejdet en Betænkning om Revision af Straffelovstillægget. Hans Artikel indeholdt en Række Paastande, der var urigtige. Det paaviste jeg i Frit Danmark's følgende Nummer. Busch-Jensen har derefter offentliggjort et Indlæg, som skulde være et Svar herpaa, men som ikke er noget Svar. Han lader det falde, som Diskussionen har drejet sig om, og kommer i Stedet med en lang Historie om en af mig i sin Tid afgivet Betænkning, som *ikke* blev lagt til Grund for Loven. Dette Emnes Enkeltheder har ikke Krav paa almen Interesse. Deri er jeg enig med Overretssagfører Busch-Jensen. Men hvorfor saa fyldte Spalterne dermed, som han gør? Jeg kan paa ingen Maade anerkende hans Fremstilling, men tør ikke her lægge Beslag paa Plads til en Gendrivelse i Enkeltheder. Den offentlige Debat om

Straffelovstillæggets Revision har mere end Stof nok i de Spørgsmaal, der angaar Sagen.

Jeg vil ikke være med til at køre Diskussionen i Frit Danmark ind paa et Sidespor. Den personlige Forhistorie kan B-J og jeg diskutere privat eller for et andet Forum.

Stephan Hurwitz.

— — —

Man kunde frydes og fristes til at tilgive meget, naar man stilles overfor den Selvironi, der har faaet Professor Hurwitz til at give sine afsluttende Bemærkninger Overskriften *Goddag Mand* — (*Økseskaff* — ikke?), hvis man turde tro, at det var gjort bevidst — men der er jo desværre noget ved Indlægget, som ikke just tyder paa fuld Bevidsthed.

Professoren kan ikke anerkende min Fremstilling — det behøves heller ikke, Fremstillingen kan helt igennem staa paa egne Ben. Jeg er i det heldige Tilfælde, at jeg kun kan være tilfreds med, om nogen nu eller senere vil læse vore Indlæg igennem igen i Sam-

menhæng. Mon Professoren vil sige det samme for sit Vedkommende?

Jeg har paavist, at naar man kommer bag ved Affæren Straffelovstillægget, afslører den sig som en Affære Hurwitz. Det er ikke mig, men Professoren, som, da han blev klar over, at hans Kommission ikke netop kastede Glans over hans Navn, trak en Række andre Medborgere frem som medansvarlige. Jeg forstaar Hensigten, men billiger den ikke. Jeg har netop holdt mig til Professor Hurwitz som den virkelige skyldige, det er dog ham, som har paataget sig i Kommissionen at vikariere for Sagkundskaben. Hans Ulykke har været den, at han har overvurderet sig selv, med hvad deraf følger. Er han nu blot blevet saa meget klogere, at han i Fremtiden vil være forsigtigere, skal jeg lade Naade gaa for Ret og ikke insistere paa, at han bør afgive den Skylderkendelse, som han kvier sig saa meget ved at komme frem med, og som efter de foreliggende Bevisligheder ogsaa er saa inderlig overflødig.

N. Busch-Jensen.

UDENRIGS-KRONIK

General Francos Fortrædigelser.

Naar Sikkerhedsraadet afholder sit næste Møde i New York den 21. Marts, vil der sandsynligvis fra fransk Side blive fremsat Krav om særlige Forholdsregler mod Franco-Regimet i Spanien. Samtidigt meddeles det, at de tre Vestmagter, Storbritanien, Frankrig og U.S.A., vil fremsætte en fælles Erklæring til Belysning af den tyskvenlige Politik, som Franco har ført under Krigen. Tillige har den franske Regering besluttet at lukke den fransk-spanske Grænse, de franske Posttjenestemænd har foranstaltet en Boycott af Post-, Telegraf- og Telefonforbindelserne med Spanien, og endelig forlanger det engelske Fagforeningsforbund, at Storbritanien skal afbryde den diplomatiske Forbindelse med Franco-Styret. Tydeligt nok blæser der en haard Vind mod dette triste Levn fra en nedværdigende Epoke i Europas Historie.

Den umiddelbare Anledning til disse Foranstaltninger fra Vestmagternes Side er Henrettelsen af Christino Garcia og ni andre Personer, som Madrid-Regeringen havde fundet skyldige i Terrorhandlinger, Angreb paa Gendarmere og andre Overgreb. Men den samme Garcia, som Franco beskylder for Mord og Røveri, spillede en fremtrædende Rolle i den franske Modstandskamp mod Tyskerne. Efter den engelsk-amerikanske Landgang i Normandiet organiserede han adskillige af de Maquis-Styrker, der næsten fuldstændig paa egen Haand tilrev sig Magten i den sydlige Del af Frankrig. Hans Henrettelse, der er sket paa Trods af en indtrængende fransk og engelsk Hentilling i Madrid, maa derfor betragtes som en uvenlig Handling for ikke at sige en direkte Provokation mod Vestmagterne, der ikke har været sene til at tage Handsken op.

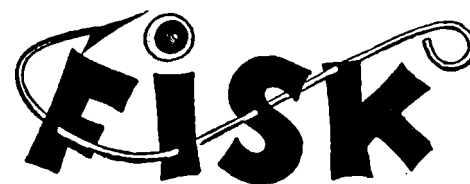
Problemet om, hvordan man hurtigst, nemmest og mest smertefrit bliver General Franco kvit, er saaledes mere aktuelt end nogensinde. Fra Vestmagternes Synspunkt gælder det om at undgaa en ny Borgerkrig, eller at Kommunisterne skal komme til Magten efter den faldne General. Fra amerikansk Side er det blevet fore-

slaaet, at de Allierede, samtidig med at de afbryder den diplomatiske Forbindelse med det nuværende spanske Styre, skal anerkende en foreløbig spansk Regering af republikansk Tilsnit. En saadan Regering eksisterer allerede, idet det folkevalgte Parlament fra 1935, hvis Medlemmer for Størstedelen befinder sig i Landflygtighed, for nogle Maaneder siden traadte sammen i Meksiko og valgte José Giral som Chef for en Eksilregering, der er blevet anerkendt af Meksiko og en Række andre sydamerikanske Stater. Maaske for at tækkes indflydelsesrige Kredse i Vesteuropa og Amerika har hverken Kommunisterne eller Venstresocialisterne faaet Indpas i denne Regering, hvilket paa den anden Side medfører, at den i nogen Grad savner Kontakt med Modstandsfolkene i selve Spanien, der for Størstedelen er rekrutteret fra disse to Partier.

Naar Franco har kunnet holde sig ved Magten, maa det bero paa, at hans indenrigspolitiske Stilling er mere velkonsolideret, end man oprindeligt har regnet med. Han arbejder intimt sammen med den katolske Kirke, som har faaet alle sine Privilegier tilbage og til Gengæld gør sit bedste for at skænke hans Styre en guddommelig Sanktion i de Troendes Bevidsthed. Ogsaa Forretningsmændene og Industriherrerne i Katalonien, der frygter en social Revolution, støtter ham, omend mere modvilligt. Til en vis Grad kan han ogsaa drage Fordel af den økonomiske Elendighed i de store Byer, hvor Befolkningen, tvunget af Nøden, er mere optaget af elementære Eksistens-Problemer end af den politiske Situation. Men først og fremmest kan han altid gøre Regning paa Hæren, som i økonomisk Henseende har gode Dage i vore Dages Spanien. Det uforholdsmæssigt store Officerskorps er vellønnet og velpensioneret. Det er saaledes stærkt interesseret i, at det nuværende Styre bevares. Og naar Hæren først har konsolideret sin Magtstilling, som den spanske Hær har gjort det i de sidste 7 Aar, er den ikke nem at vælte. Skal Franco styrtes, maa det derfor ske ved et Tryk udefra, der giver Anledning til en Splittelse indenfor den regerende Kaste.

1.-3.-46.

Ulf Ekman.

Ligelig Fordeling.

Om Godernes rette Fordeling snakkes der vidt og bredt. Ingen skal ha for meget, og færre skal ha for lidt.

De brave Danskere gav deres Skærv til Modstandsbevægelsens Fremme, mens Modstandspartiernes Modstands-partier til Gengæld faar deres Stemme.

Korrespondent i Paris.

Ekstrabladets Modekorrespondent gør de mest overraskende Opdagelser i Paris. Om Operaen skriver hun bl. a.:

.... hvor man gabede diskret og ofte gik midt under det hele, sidder nu yngre og ældre Franskmænd i daglig Paaklædning og strækker Hals, lytter aandeløst til hver Tone, klapper begejstret paa de rigtige Steder.

Og videre:

Ungdommen har erobret Operaen, for langt den overvejende Del af dette musikbejgestrede Publikum er Unge af begge Køn.

En Bjørn melder sig til Tjeneste!

I »Soc.-Dem.« anmeldte fhv. Finansminister H. C. Hansen den 3. ds. Oluf Pedersens Bog »Den politiske Modstand under Besættelsen«. Vi tillader os at bringe et Par Citater fra denne Anmeldelse:

»Bogen er ment som en Dokumentation for Politikernes Modstand mod Tyskernes mange Krav, og dette kan der i en saglig og sober Fremstilling siges meget godt og holdbart om. Men naar Oluf Pedersen stanger sine løsrevne »Citater« ud, opnaar han jo ofte at ramme dem, han efter sit Formaal vil fremhæve. Det er kedeligt, for selve den Opgave, han har stillet sig, har stor Interesse.«

Og i Slutningen af Anmeldelsen hedder det bl. a.:

»Jeg vil afholde mig fra at bringe Uddrag af Bogen Den skulde have været kritisk gennemset af de Implicerede, været skaarret ned til godt Halvdelen af sit nuværende Omfang og fileet til i et klart Sprog. Saa kunde der være blevet en Bog ud af det«

Saa gode Venner var de vist —!

Tænk om man havde vidst det!

Af et Telegram til Land og Folk:

Det viser sig i øvrigt, at Censuren har været ulovlig i Finland siden 1. Januar i Aar, da den gamle Forordning ophørte at gælde, og en ny ikke blev forelagt Rigsdagen. Sagen vil nu blive behandlet af Rigsdagen, og inden længe vil Censurloven faa ny Gyldighed.

Et Storværk om Besættelsestiden

DANMARK UNDER BESÆTTELSEN

Redigeret af Dr. phil. Vilh. la Cour

Nu foreligger første Bind af Standardværket om Danmark under den tyske Okkupation. Værket tæller blandt sine Medarbejdere en Række af Modstandsbevægelsens betydeligste Mænd og er fra første til sidste Side præget af den Aand, der bar Kampen mod Undertrykkerne.

★

»... det lodigste Værk om dansk Historie under Besættelsen, der endnu er fremkommen.«
(*Information*).

★

»... Her er øjensynlig intet glemt, og her er adskilligt at lære for de ikke helt faa Landsmænd, som intet har lært af Volds-aarene og allerede har glemt alt.«
(*Berlingske Tidende*).

★

»Den Historie, som dette første Bind skriver, er saa levende, fordi det samtidig er et Anklageskrift ikke alene mod de navngivne, men mod de fleste af os.«
(*Morgenbladet*).

Bind I—III

Hæftet Kr. 150.00.

Indbundet Kr. 200.00.

Forlang Brochure om Værket hos Deres Boghandler.

WESTERMANN